

Ympäristövastuuraaportti 2020-2021

VD/4054/11.00.00.01/2019

KR/JV/TKR/AH

Vantaan kaupungin Ympäristövastuuraaportti 2020–2021 on valmistunut. Vantaan kaupunkistrategian tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteeseen pääsemiseksi kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2018 kaupungin resurssiviisauden tiekartan 2030, josta on johdettu toimialojen toteutussuunnitelmat kuluvalle valtuustokaudelle. Kaupungin resurssiviisauden tiekartan toteutuminen raportoidaan kaksi kertaa valtuustokaudessa; väliraportointi tehtiin vuonna 2019 Vantaan Ympäristöraaportissa. Tämän vuoden aikana tiekartta päivitetään ja se raportoidaan keväällä 2022.

Ympäristövastuuraaporttiin kootaan vuosittain myös tiedot tiekartan toimialojen toteutussuunnitelmien etenemisestä. Lisäksi raportissa kerrotaan esimerkkien avulla niistä hyvistä toimintatavoista ja teoista, joita resurssiviisauden edistämiseksi on Vantaalla vuosittain tehty. Raporttiin on myös kerätty kaupungin ekologisen kestävyuden indikaattorit, joilla kehitystä on seurattu jo vuodesta 2007.

Vantaan kaupungilla nimettiin vuoden 2020 alussa Hiilineutraalius-teemaryhmä, joka on yksi kaupungin seitsemästä strategiateemaryhmästä. Hiilineutraaliusteemaryhmälle nimettiin johtoryhmä, joka seuraa ja edistää Hiilineutraali Vantaa 2030 -tavoitteen toteutumista. Vantaa liittyi vuoden 2020 lopussa myös Hiilineutraalien kuntien HINKU-verkostoon ensimmäisenä pääkaupunkiseudun kuntana. Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden raportoinnin helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi aloitettiin vuonna 2020 myös digitaalisen Ympäristövahti-työkalun kehittäminen, joka otetaan käyttöön vuonna 2021.

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet hieman vuosittain vuodesta 2010 asti, ja trendi on edelleen jatkunut. Kasvihuonekaasupäästöistä kolme neljänneistä on peräisin energiantuotannosta ja energiankulutuksesta, mukaan lukien liikenne. Vuonna 2019 Vantaalla päätöt laskivat pääkaupunkiseudun kunnista eniten, mikä oli pääosin seurausta Vantaan Energia Oy:n päätöksestä siirtä biopolttoaineiden suurempaan käyttöön kaukolämmön tuotannossa, jolloin kivihiilen ja maakaasun käyttö väheni huomattavasti. Tällä hetkellä Vantaa on tavoitelulla päästöjen vähenemisuralla.

Vantaan alueen tulee vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia vuoden 1990 päästöihin verrattuna, jotta kaupungin hiilineutraalisuustavoite saavutettaisiin vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tulee kompensoida jäljelle jäävät päästöt. Vuonna 2019 päästöt olivat ensimmäisen kerran alle 1000 kt CO²-ekv (*hiilidioksidiekvivalenttikilotonnia*). Lopullisen tavoitteen saavuttaminen, eli 215 kt CO²-ekv päästöjä, on silti vielä kaukana. Pääkaupunkiseudulla päästölaskentaa hoitaa HSY ja vuoden 2020 päästötiedot saadaan toukokuussa 2021.

Ympäristövastuuraaportti on jäsennetty resurssiviisauden tiekartan kaistojen mukaan: Energiantuotanto ja -kulutus, Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Kulutus ja materiaalit ja Vastuullinen vantaalainen. Raportin mukaan suurin osa toimialojen resurssiviisauden tiekartan ja toteutussuunnitelmien toimenpiteistä on lähtenyt käyntiin ja edennyt suunnitelmien mukaan. Joidenkin toimenpiteiden aloittamista on jouduttu siirtämään eteenpäin tai tavoitteita tarkistamaan.

Energiantuotanto ja -kulutus

Energiantuotannon ja -kulutuksen päästöjen laskettua liikenteen päästöt muodostavat Vantaalla yhä suuremman osan kasvihuonekaasupäästöistä. Kaupunkiympäristön toimialalla on jatkettu omien suorien päästöjen vähentämistä ja muun muassa KETS-sopimuksen (Kuntien energiatehokkuussopimus) tavoite vähentää sähkönkulutusta 7,5 prosenttia kaudella 2017–2025 tultaneen saavuttamaan vuoden 2020 tietojen valossa.

Uusiutuvan energian käyttöä kaupungin omissa toimitiloissa lisätään. Jatkossa maalämpöä otetaan käyttöön kaikissa niissä uudisrakennuksissa, joissa se on hiilineutraalein sekä kustannustehokkain lämmitysmuoto. Aurinkosähköjärjestelmien toteutusta jatketaan kaikissa uudiskohteissa. Aurinkosähköä koskevia linjauksia myös perusparannuskohteissa mietitään parhaillaan.

Vuoden 2020 kesällä käynnistettiin kaupungin omana työnä selvitys siitä, kuinka kaupunki voi ohjata etenkin maankäytön keinoin hiilineutraalisuuden ja resurssiviisauden tavoitteiden toteutumista erilaisilla kaupunkialueilla. Tavoitteena on laatia skaalattavat ja konkreettiset ohjauskeinot alueiden resurssiviisaalle ja hiilineutraalille kehittämiselle. Selvitys valmistuu vuoden 2021 syksyllä ja toimenpiteet on tarkoitus sisällyttää päivitettävään resurssiviisauden tiekarttaan ja toteutussuunnitelmiin. Samaan aikaan kaupungissa on valmisteltu kiinteistöjohtamisen linjausten päivittämistä - myös niissä ympäristöasiat ovat keskiössä. Työn on määrä valmistua vuoden 2021 aikana. Lisäksi laadittiin kasvikkolinjaukset ja puurakentamisen linjaukset, jotka ovat parhaillaan valmistumassa. Resurssiviisuus otettiin myös Vantaan Kielotie 13:een nousevan uuden kaupungin toimitilan rakentamisen lähtökohdaksi: urakkakilpailutuksen yhteydessä kehitettiin ja pilotoitiin entistä laajempia ympäristökriteerejä.

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen

Ympäristöraportin mukaan maankäytön ja liikenteen suunnittelussa suuntaviivat kohti resurssiviisautta ovat hyvin nähtävissä uuden 2021 alussa hyväksytyssä kaupungin yleiskaavassa sekä ratikan suunnittelussa. Energiatehokkuutta on pyritty parantamaan sekä vanhassa rakennuskannassa että etenkin uudessa rakentamisessa. Viestintää ja yhteistyötä on parannettu.

Yksityiskohtaisempien asemakaavojen ilmastovaikutuksia pyritään arvioimaan hankekohtaisesti. Ilmastovaikutusten arviointi on kuitenkin edelleen haasteellista ja uusia toimintamenetelmä hiilineutraalisuuden saavuttamista varten on kehitetty ja pilotoitu muun muassa Aviapoliksen alueella. Joukkoliikenteen linjojen parantamista ja sähköistämistä lisättiin, vaikka pandemia vähensi joukkoliikenteen käyttäjiä. Pysäköinnin kehittäminen Vantaalla 2020–2025 raportissa linjattiin pysäköinnin kehittämistoimenpiteitä seuraaville vuosille. Yleiskaavassa määriteltiin pyöräilyn baanaverkko, jonka rakentaminen on jo kovassa käynnissä. Myös talvikunnossapitoa on edistetty. Vantaa sitoutui syksyllä 2020 päästöttömien työmaiden green dealin myötä siirtymään asteittain omistamiensa työmaakoneiden ja kilpailuttamiensa urakoiden osalla fossiilivapauteen ja vuoteen 2030 mennessä päästöttömyyteen.

Luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut esimerkiksi hulevesien hallinnassa olivat vahvasti esillä vuonna 2020. Uusi yleiskaava pitää sisällään runsaasti uusia luonnonsuojelualuevarauksia ja hulevesien hallinnassa kokeiltiin uusia innovatiivisia ratkaisuja. Vihertehokkuustyökälua kehitettiin ja kaupungin hiilivarannot selvitettiin. Molemmilla on keskeinen tehtävä kaupungin sopeutumisessa ilmastonmuutokseen.

Kaupunkikulttuurin toimialalla laadittiin Kulttuuriympäristön linjaukset toimialojen välisenä yhteistyönä. Kulttuuriympäristöön kuuluvat kulttuurimaisema, rakennettu kulttuuriympäristö, muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit. Resurssiviisauden tiekartta oli yksi linjauksien taustalla vaikuttaneista ohjelmista.

Kaupunkikulttuurin liikuntapalveluissa ja Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla on panostettu kestävien kulkumuotojen käytön edistämiseen ja lähiluonnossa liikkumiseen. Muun muassa Liikkuva päiväkot, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -toiminta on aktiivista ja mahdollistaa monia kestävän liikkumisen tapoja.

Kulutut ja materiaalit

Kaupunkisuunnittelun toimialalla kiertotalous on keskeisesti esillä kaupungin uusissa kiinteistöjohtamisen linjauksissa ja ne tullaan päivittämään myös kaupungin rakentamisen suunnitteluohjeisiin. Kaupungin päiväkotikonseptissa ja muiden rakennusten suunnitteluohjeissa korostuvat muuntojoustavuus ja monitoimitilat. Kiertotalous ja uudelleenkäyttö on entistä enemmän esillä myös infrarakentamisessa ja ratikan suunnitteluun liittyvä resurssiviisausselvitys tuo mukanaan uusia ohjauskeinoja myös infran rakentamiseen. Myös hankintojen ympäristökriteerejä kiertotaloudenkin osalta kehitetään.

Esirakentamisen saralla vuonna 2019 tehty maa- ja kiviaineksen toimintaohjelman toimenpiteitä on alettu jalkauttamaan uusissa teemoitetuissa massatasapainoryhmissä. Massatasapainon hallintaan liittyvää hiililaskuria on käytetty Ankkapuiston kohteessa. Raappavuorenpuiston kaavoihin on liitetty konsulttitilaus, jossa suunnitellaan alueen käyttöä uusiomateriaaleilla ja myös hiililaskentamahdollisuus on mukana. Näistä piloteista saadaan kokemuksia laskentatyökalujen kehittämiseen. Uusia kiertotalouden toimintatapoja pilotoidaan myös EU:n CIRCult-hankeen (Circular Construction In Regenerative Cities) yhteydessä, ja yhteiskehittämisessä on mukana myös Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus. Kaupunki selvittää lisäksi yhteiskäyttöautojen ja -sähköpyörien käyttöönottoa - yhteiskäyttöautoille on varattu maksuttomia yleisiä pysäköintipaikkoja runsas sata.

Ateriapalveluiden ympäristökuormituksen vähentäminen ja vastuullisuuden vahvistaminen on ollut teemana monella rintamalla Kaupunkistrategian ja johdon sekä Kasvatuksen ja oppimisen toimialoilla, muun muassa ateriapalvelujen hiilijalanjäljestä tehtiin laskenta. Lasten ja nuorten osallistumista ruokailun suunnitteluun ja kehittämiseen on lisätty yhdessä ateriapalvelutuottajien kanssa.

Vastuullinen vantaalainen

Kaupunkiympäristön toimialalla vahvistetaan ja tuetaan vantaalaisten luontosuhdetta ja vuonna 2020 järjestettiin talkoita ja retkiä pandemian vuoksi normaalia vähemmän. Sen sijaan tietoa jaettiin videoiden ja muun viestinnän kautta. Yritysten ympäristövastuuta tukemaan lähdettiin mukaan Ilmastokumppanuusverkostoon ja jatkettiin ekokompassi ympäristöjärjestelmän markkinointia yrityksille.

Kaupunkikulttuurin toimialalla Vantaa-infossa järjestettiin monia teemanäyttelyitä, muun muassa Vantaan Fotokerhon Ötökkänäyttely ja Vantaan Energian #Kivihiiletön2022 -näyttely. Vantaan Energian Roskapoliisit vierailivat Vantaa-infossa alkuvuodesta 2020. Vantaa-info toimii myös Reilun kaupan infopisteenä. Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla vastuullisten vantaalaisten kasvattaminen on keskiössä. Kestävän elämäntavan vahvistaminen ja mahdollistaminen on olennainen osa työtä ohjaavia kasvatus- ja opetussuunnitelmia.

Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden vaikuttavuutta on edelleen vaikea arvioida, mutta arvioinnin kehittämistyötä tehdään jatkuvasti niin valtakunnallisesti kuin kaupungin sisällä.

Raportti on koottu ja toimitettu ympäristökeskuksessa useiden kaupungin asiantuntijoiden tuottamasta aineistoista. Vantaan Ympäristövastuuraportti on luettavissa 12.4.2020 klo 16.00 kaupungin internetsivulla.

https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/ymparistopalvelut/resurssiviisas_vantaa.

Ympäristölautakunta 15.4.2021 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan vs. esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä Ympäristövastuuraaportti 2020–2021 ja
- b) esittää se kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Päätettiin apulaiskaupunginjohtajan vs. esityksen mukaisesti.

Kaupunginhallitus 26.4.2021 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) merkitä Ympäristövastuuraaportti 2021–2021 tiedoksi, ja
- b) esittää raportti kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Muutoksenhaku- ja valituskielto

Lisätiedot:

ympäristösuunnittelija Tina Kristiansson, puh. 050 314 5684, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi